

GENERALINIO ADVOKATO JÁN MAZÁK

IŠVADA,

pateikta 2009 m. kovo 24 d.(1)

Byla C-2/08

Amministrazione dell'economia e delle Finanze

ir Agenzia delle Entrate

prieš

bankrutavusi? ?mon? Olympiclub Srl

(*Corte suprema di cassazione* (Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicin? sprendim?)

„PVM – Piktnaudžiavimas – Bendrijos teis?s viršenyb? – Teisinis saugumas – Res judicata principas – Galutiniai sprendimai“

I – ?vadas

1. 2007 m. spalio 1 d. Nutartimi, kuri? Teisingumo Teismas gavo 2008 m. sausio 2 d., *Corte suprema di cassazione* (Italija) (toliau – Aukš?iausias kasacinis teismas) pagal EB 234 straipsn? Teisingumo Teismui pateik? prašym? priimti prejudicin? sprendim? d?l *res judicata* principo taikymo su PVM mok?jimu susijusioje byloje.
2. Prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas iš esm?s siekia išsiaiškinti, ar pagal sprendime *Lucchini*(2) ?tvirtint? praktik? Bendrijos teis? reikalauja netaikyti nacionalin?s teis?s nuostatos, nustatan?ios *res judicata* princip?, kuriuo remiantis kito teismo sprendimas tuo pa?iu klausimu pripaž?stamas galutiniu, jeigu tai prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusiam teismui leist? su PVM mok?jimu susijusioje byloje nustatyti, kad aptariamam sandoriui iš tikr?j? buvo siekiama tik mokestinio lengvat? ir taip buvo piktnaudžiaujama.
3. Šis klausimas kilo byloje tarp bankrutavusios ?mon?s *Olympiclub Srl* (toliau – *Olympicclub*) ir *Amministrazione dell'Economia e delle Finanze* (toliau – Finans? administracija) bei *Agenzia delle Entrate* (toliau – Mokes?i? inspekcija) d?l pranešim? apie PVM perskai?iavim? už 1988?1991 metus.

II – Teisinis pagrindas

4. *Codice Civile* (toliau – Italijos civilinis kodeksas) 2909 straipsnyje, ?tvirtinan?iame *res judicata* princip?, numatyta:

„Res judicata gali? ?gijusi? sprendim? išvados privalomos šalims, j? teis?tiems ?p?diniamis ir

teisi? per?m?jams.“

5. Prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikuso teismo nutartyje nurodyta, kad bylose d?l mokes?i? Aukš?iausiasis kasacinis teismas ilgai laik?si vadinamojo „frammentazione dei giudicati“ („galutini? sprendim? atskirumo“) principo, pagal kur? kiekvieni mokestiniai metai iš esm?s yra nepriklausomi nuo kit? mokestini? met?, o mokes?i? mok?tojo ir mokes?i? administratoriaus teisiniai santykiai skiriasi nuo santyki?, buvusi? ankstesniais ar v?lesniais mokestiniais metais. Tai reiškia, kad kai gin?ai yra susij? su skirtingais mokestiniais metais, jie turi b?ti sprendžiami atskirai keliais sprendimais, o ne ? vien? sprendim? sujungiant kelis sprendimus, nors jie susij? su tuo pa?iu mokes?iu ir net su visiškai ar iš dalies vienodais klausimais. Tai reiškia, kad joks priimtas sprendimas negali tur?ti *res judicata* galios kitoms su skirtingais mokestiniais metais susijusioms byloms.

6. Ta?iau, remiantis nutartimi pateikti prašym? priimti prejudicin? sprendim?, „frammentazione dei giudicati“ principas buvo pakeistas naujausioje Aukš?iausiojo kasacinio teismo praktikoje ir dabar pagal j? sprendimo d?l mokes?i? dalykas neb?tinai ribojamas gin?ijama priemone, bet gali apimti ir administracijos pateikt? skolini? reikalavim? esm? bei juos grindžian?ias teises aplinkybes. Taigi buvo siekiama suteikti didesn? svarb? mokes?io vientisumui nepaisant to, kad jis susij?s su skirtingais v?lesniais mokestiniais laikotarpiais(3).

7. Taigi dabar sprendžiant mokes?i? srities bylas visiškai ?manoma remtis su skirtingu mokestiniu laikotarpiu susijusiu sprendimu, jei tik pagrindinis dalykas abiejose bylose yra bendras. Pasak prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikuso teismo, taip yra d?l to, kad principas, pagal kur? mokestiniai metai turi b?ti vertinami skirtingai, nereiškia, kad su vienu mokestiniu laikotarpiu susij?s sprendimas negali b?ti privalomas byloje d?l kit? mokestini? laikotarpio, kai nagrin?jamos daugiau nei su vienu mokestiniu laikotarpiu susijusios aplinkyb?s.

III – Faktin?s aplinkyb?s, ikiteismin? proced?ra ir prejudiciniai klausimai

8. *Olimpiclub* yra ribotos civilin?s atsakomyb?s bendrov?, kurios tikslai – statyti bei valdyti sporto ?renginius ir kuriai priklauso valstybin?je žem?je esantis sporto kompleksas.

9. 1985 m. gruodžio 27 d. *Olimpiclub* ir *Associazione Polisportiva Olimpiclub* (*Olimpiclub* sporto asociacija, toliau – Asociacija), kurios beveik visi steig?jai tur?jo ir *Olimpiclub* bendrov?s akcij?, sudar? *contratto di comodato*, t. y. sutart?, pagal kuri? viena šalis perduoda kitai šaliai kilnojam?j? ar nekilnojam?j? turt? ribotam ar neribotam laikui, o panaudos gav?jas ?sipareigoja gr?žinti turt? (toliau – 1985 m. gruodžio 27 d. sutartis). Pagal šią sutart? Asociacijai buvo suteikta teis? naudoti vis? sporto komplekse esan?i? ?rang?. Mainais Asociacija tur?jo mok?ti tik valstybin? žem?s nuomos mokest?, apmok?ti standartines išlaidas, atitinkan?ias 5 000 000 lir? per metus, bei perleisti *Olimpiclub* visas savo bendr?šias pajamas, sudarytas iš Asociacijos nari? mokes?i? bendros sumos.

10. 1992 m. *Guardia di Finanza* (Finans? policija) atliko mokestinius patikrinimus, kurie v?liau buvo atlikti ir Asociacijoje, bei suraš? du protokolus (toliau – protokolai), nurodan?ius pažeidimus d?l 1985 m. gruodžio 27 d. sutarties. Buvo prieita prie išvados, kad mokes?i? administratorius neatsižvelgs ? šią sutart?.

11. D?l šios priežasties buvo parengti keturi pranešimai apie PVM perskai?iavim? už 1988?1991 mokestinius metus. *Olimpiclub* apskund? šiuos pranešimus *Commissione tributaria provinciale di primo grado di Roma* (Romos pirmosios instancijos mokestini? gin?? komisija).

12. Šiame teisme *Agenzia delle Entrate* tvirtino, kad *Guardia di Finanza* atlikus tyrimus paaišk?jo, jog sudarydamos 1985 m. gruodžio 27 d. formaliai teis?t? panaudos sutart? šalys iš

tikrą? siek? tik išvengti mokes?i? ?statymo taikymo, kad *Olimpiclub* nepagr?stai sutaupyt? mokest?. Iš esm?s, pasinaudojusi *contratto di comodato*, *Olimpiclub* pelno nesiekian?iai asociacijai perleido visas sporto komplekso administracines bei valdymo pareigas ir taip iš tikrą? gavo Asociacijos pajamas, kurias neapmokestinamos jokių mokes?iu. Iš ties? administruodama bendrov?s ?rang? Asociacija gavo tiesioginiais ar netiesioginiais mokes?iais neapmokestinam? pajam?, kurias sudar? Asociacijos narių mokes?iai.

13. *Commissione tributaria provinciale* priėm? *Olimpiclub* ieškinį teigdama, kad *Amministrazione Finanziaria* negali panaikinti 1985 m. gruodžio 27 d. sutarties teisinių pasekmių ir kad sutartis bet kuriuo atveju nebuvo nes?žininga.

14. *Commissione tributaria regionale del Lazio* (Lacijaus regiono mokestinių ginčų komisija) patvirtino šį sprendimą ir nurod?, kad nebuvo ?rodyta, jog ketinimai yra nes?žiningi, nes 1985 m. gruodžio 27 d. sutartis sudaryta dėl to, kad komercinei bendrovei tiesiogiai administruoti veiklą, kuri susijusi daugiausia su sportu, yra nerentabilu, o ne siekiant išvengti mokestinių pareig?.

15. Pagrindinėje byloje *Corte Suprema di Cassazione* turi nuspręsti dėl *Amministrazione Finanziaria* kasacinio skundo, pateikto dėl teis?s klausimo. Kadangi tuo metu *Olimpiclub* buvo prad?ta bankroto proced?ra, bankroto administratorius tapo atsakovu ir pateik? priešpriešin? kasacin? skund?.

16. Kasaciniame skunde *Amministrazione Finanziaria* rėm?si vienu sud?tiniu pagrindu, kad esminis bylos klausimas yra nelogiškai ir nepakankamai aiškiai motyvuotas ir kad buvo pažeisti bei neteisingai taikomi Civilinio proceso kodekso 116 straipsnis, Prezidento dekreto 600/1973 37a straipsnis ir ?statymo 408/1990 10 straipsnis; Lacijaus regiono mokestinių ginčų komisija pripažino, kad pastarosios dvi nuostatos šioje byloje netaikytinos. Šiuo kasacinio skundo pagrindu iš esm?s siekiama paneigti *Commissione tributaria regionale del Lazio* sprendime padaryt? išvad?, kad nebuvo siekiama išvengti mokes?io.

17. *Olimpiclub* atsiliepime ? kasacin? skund?, be kita ko, rėm?si ?siteis?jusiais *Commissione tributaria provinciale di Roma* ir *Commissione tributaria regionale del Lazio* sprendimais dėl su skirtingais mokestiniais laikotarpiais susijusių pranešimų apie mok?tin? mokest?, kurie, be kita ko, grindžiami tais pa?iais teiginiais, kuriais remiantis buvo parengti prašym? priimti prejudicin? sprendimą pateikusio teismo nagrin?jamoje byloje aptariami pranešimai apie mok?tin? mokest? ir mokes?ių perskai?iavimą.

18. *Olimpiclub* nurod?, kad min?ti sprendimai, kuriuose buvo nuspręsta, jog 1985 m. gruodžio 27 d. sutartimi sukurtas mechanizmas nebuvo neteis?tas mokes?ių atžvilgiu, ?gijo *res judicata* gali? pagal Italijos civilinio kodekso 2909 straipsnį ir kad dėl šios priežasties, nepaisant to, kad tie sprendimai susij? su skirtingais mokestiniais metais, jie yra privalomi prašym? priimti prejudicin? sprendimą pateikusio teismo nagrin?jamoje byloje. Todėl, pasak *Olimpicub*, prašym? priimti prejudicin? sprendimą pateik?s teismas nebegali svarstyti piktnaudžiavimo klausimo.

19. Kalb?damas apie *res judicata* galia grindžiam? preliminar? prieštaravimą dėl kasacinio skundo priimtino, prašym? priimti prejudicin? sprendimą pateik?s teismas nurodo, kad nors *Olimpiclub* nurodyti *Commissione tributaria provinciale di Roma* sprendimai nagrin?jant šį byl? yra nesvarb?s, iš esm?s b?t? galima remtis *Commissione tributaria regionale del Lazio* sprendimais Nr. 138/43/00 ir 67/01/03, priimtais bylose dėl PVM ir atitinkamai susijusiais su 1987 ir 1992 mokestiniais metais.

20. Iš nutarties pateikti prašym? priimti prejudicin? sprendimą matyti, kad *Corte Suprema di Cassazione* mano, jog pagal *res judicata* princip?, kuris išd?styta Italijos civilinio kodekso 2909 straipsnyje ir kur? jis pats išaiškino, šie sprendimai, priimti dėl to pa?io fakt? ir teis?s klausim? kaip

ir nagrinėjamoje byloje bei kuriuose buvo nuspręsta, jog 1987 m. gruodžio 27 d. sutartis nebuvo nesąžininga ir ją nebuvo piktnaudžiauama, yra jam privalomi.

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atkreipia dėmesį į tai, kad dėl tokios teisinės situacijos (kai, kaip ir nagrinėjamoje byloje, apmokestinamasis asmuo gali remtis kito teismo sprendimu dėl skirtingo mokestinio laikotarpio), kai ji gali sutrukdyti teismui nustatyti piktnaudžiavimą teise, apeinamas Teisingumo Teismo praktikoje suformuluotas piktnaudžiavimo teise, ypač PVM srityje, draudimas, kuris garantuoja Bendrijos apmokestinimo sistemos visišką gyvendinimą(4).

22. Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo, šiuo klausimu taip pat kyla abejonė dėl Teisingumo Teismo praktikos dėl pareigos visiškai gyvendinti Bendrijos teisės nuostatas ir netaikyti šių nuostatų neatitinkančių ir Bendrijos teisės taikymui pavojų keliančių nacionalinės (proceso) teisės nuostatų(5).

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ypač abejoja, ar nagrinėjamoje byloje galima remtis sprendimu *Lucchini*(6), kuriame Teisingumo Teismas tvirtino principą, kad Bendrijos teisė draudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai Civilinio kodekso 2909 straipsnis, kurioje tvirtintas *res judicata* principas, jei jos taikymas sudaro kliūtį susigrąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę suteiktą valstybės pagalbą. *Corte Suprema di Cassazione* nuomone, šis sprendimas priklauso bendresnei Teisingumo Teismo praktikos tendencijai, pagal kurią nacionaliniai teismų sprendimams suteikta ne tokia didelė reikšmė ir reikalaujama neatsižvelgti į jų privalomą pobūdį remiantis Bendrijos teisės viršenybe(7).

24. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes *Corte Suprema di Cassazione* nusprendė sustabdyti bylą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Bendrijos teisė draudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai (Italijos) civilinio kodekso 2909 straipsnis, kurioje tvirtintas *res judicata* principas, kai taikant šią nuostatą priimamas Bendrijos teisei prieštaraujantis sprendimas, dėl kurio ji tampa netaikytina, kitose nei valstybės pagalba srityse (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Teisingumo Teismo Sprendimą *Lucchini s.p.a.*, C-711/05), būtent srityse, susijusiose su PVM ir piktnaudžiavimu teismis, kai neteisėtai sutaupomas mokestis, atsižvelgiant konkrečiai į šio teismo praktikoje išaiškintą nacionalinės teisės normą, pagal kurią ginčą dėl mokesčių atveju kito teismo sprendimas, kai jame atliktas vertinimas yra susijęs su esminiu kitose bylose nagrinėtu bendru klausimu, turi privalomą galią, net jei jis susijęs su kitu mokestiniu laikotarpiu“

IV – Teisinė analizė

25. Remiantis išdėstytais samprotavimais darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Bendrijos teisė draudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai Italijos civilinio kodekso 2909 straipsnis, kurioje tvirtintas *res judicata* principas, jei dėl jos taikymo, kurį išaiškino nacionaliniai teismai, nacionalinis teismas negalėtų tokioje byloje, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjama byla dėl PVM taikymo, nagrinėti, ar tam tikras sandoris yra piktnaudžiavimas teise, nes šiuo klausimu jau yra priimtas galutinis kito teismo sprendimas, nors ir susijęs su skirtingu mokestiniu laikotarpiu.

A – Pagrindiniai šalių argumentai

26. Šioje byloje rašytines pastabas pateikė Italijos vyriausybė, Komisija ir *Olimpiclub*. Šios šalys, išskyrus *Olimpiclub*, dalyvavo 2009 m. sausio 22 d. teismo posėdyje, kuriame taip pat dalyvavo ir Slovakijos vyriausybė.

27. Iš esmės visos šalys sutinka, kad sprendimas *Lucchini*(8) negali būti pritaikytas prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje susidariusiai situacijai ir kad dėl to šis sprendimas nėra reikšmingas šioje byloje. Be kita ko, jos teigia, kad sprendimas *Lucchini* turi būti skaitomas atsižvelgiant į konkretų kontekstą, t. y. į tai, kad nacionalinis teismas neatsižvelgė į esamą Komisijos sprendimą dėl konkrečios valstybės pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka. Sprendimas *Lucchini* buvo susijęs su klausimu, dėl kurio nacionaliniai teismai iš esmės neturi kompetencijos, o prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamu atveju tik nacionalinės mokesčių administravimo institucijos ir teismai turi taikyti PVM sistemą ir nustatyti piktnaudžiavimo atvejus.

28. Komisija teigia, kad iš prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusio teismo nurodytos teismų praktikos, susijusios su nacionalinės proceso teisės ir Bendrijos teisės principų santykiu, akivaizdžiai matyti, kad tik išimties atveju ir laikydamasis gana griežtą sąlygą Teisingumo Teismas nuspręstų, jog nacionalinės proceso teisės norma, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, neatitinka Bendrijos teisės reikalavimų. Tačiau Komisija nurodo, kad nacionalinių teismų galutiniai sprendimai, kuriais nagrinėjamoje byloje remiasi *Olimpiclub*, yra susiję ne su tais mokestiniais metais ir procedūromis, su kuriomis bus susijęs bsimas prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusio teismo sprendimas. Šiuo klausimu nagrinėjama byla taip pat skiriasi nuo bylų *Eco Swiss* (9) ir *Kapferer*(10).

29. Be to, Komisija tvirtina, kad PVM sistemai būdingas principas, pagal kurį kiekvieną mokestinį laikotarpį atsiranda nauja mokestinė skola, patvirtina, jog prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusio teismo išaiškinta *res judicata* taisyklė, kad sprendimai yra privalomi skirtingiems mokestiniams metams, prieštarauja Bendrijos teisei.

30. Dėl šios priežasties, taip pat atsižvelgdama į teisinio saugumo reikalavimus, Bendrijos teisės veiksmingumo principą bei turėdama omenyje *res judicata* principo svarbą Komisija mano, kad nepagrįsta nacionaliniam teismui byloje dėl PVM taikymo neleisti nagrinėti, ar buvo piktnaudžiuojama teise paprasčiausia dėl to, kad šiuo klausimu „nepriklausomame“ siteisėjusiame sprendime jau padaryta išvada, susijusi su kitu mokestiniu laikotarpiu.

31. Italijos vyriausybė iš esmės sutinka, kad *res judicata* principo samprata yra neproporcinga ir viršija tai, kas būtina pagal Bendrijos teisę. Šis principas, nors yra pagrindinis, turi būti derinamas su taip pat pagrindine taisykle, draudžiančia piktnaudžiavimą mokesčių srityje. Kaip aiškiai matyti iš nutarties pateikti prašymų priimti prejudicinę sprendimą, beveik akivaizdu, kad nagrinėjamu atveju buvo piktnaudžiuojama.

32. Italijos vyriausybė pastebi, kad dėl ginčų prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusiam teisme dalyko, t. y. dėl mokestinių laikotarpių nuo 1988 metų iki 1991 metų, dar iš tikrųjų nėra priimta jokio teismo sprendimo. Šiomis aplinkybėmis prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikusiam teismui turėtų išlikti galimybė nagrinėti piktnaudžiavimo klausimą.

33. Atvirkščiai, *Olimpiclub* tvirtina, kad Italijos civilinio kodekso 2909 straipsnis, kaip jį aiškina prašymų priimti prejudicinę sprendimą pateikęs teismas, neprieštarauja Bendrijos teisei. Nurodydama nagrinėjamos bylos ir įvairių nutartyje pateikti prašymų priimti prejudicinę sprendimą minėtą Teisingumo Teismo sprendimą skirtumams *Olimpiclub* teigia, kad tokia nuomonė nebuvo ginčijama šiuose sprendimuose. Be to, ji pabrėžia ypatingą teisinio saugumo bei *res judicata* principo svarbą ir Bendrijos teisės, ir nacionalinės teisės sistemose.

34. Slovakijos vyriausybė, pabrėždama *res judicata* principo, kurio laikymasis yra bendras interesas, esminį vaidmenį, iš esmės palaiko *Olimpiclub* nuomonę. Ši byla turėtų būti išspręsta remiantis sprendimu *Kühne ir Heitz*(11) ir sprendimu *Eco Swiss*(12). Nors šis principas nėra

absolūtus, jo netaikymo griežtos sąlygos, numatytos sprendime *Lucchini*(13), nėra patenkintos nagrinėjamoje byloje. Taigi nacionalinis teismas turi nuspręsti, ar šios dvi bylos yra vienodos, ar ne.

B – Vertinimas

35. Siekiant šioje byloje iškeltus klausimus nagrinėti platesniame kontekste, visų pirma reikia prisiminti, kad Bendrijos teisė turi gyvendinti ir taikyti valstybių narių vykdomosios ir teisminės valdžios institucijos (išskyrus, kai tai konkrečiai patikėta Bendrijos institucijoms)(14), kurios pagal EB 10 straipsnį privalo imtis visų tinkamų bendrų ar konkrečių priemonių tam, kad būtų užtikrintas iš Bendrijos teisės kylančių pareigų vykdymas.

36. Jeigu nėra konkrečių Bendrijos teisės nuostatų, gyvendindamos Bendrijos teisės valstybės narės iš esmės remiasi savo proceso ir materialinės teisės normomis. Taigi Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad nesant Bendrijos teisės aktų, kiekviena valstybė narė, remdamasi savo nacionaline teisine sistema, turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti ieškinių dėl teisės, kurias asmenys įgija dėl tiesioginio Bendrijos teisės veikimo, apsaugos procesines taisykles(15).

37. Taigi galima sakyti, kad iš Bendrijos teisės šaltinių kylančios teisės ir pareigos paprastai plaukia įvairiose nacionalinėse teisės sistemose numatytais instituciniais ir proceso „kanalais“.

38. Tačiau šios Bendrijos teisei gyvendinti skirtos nacionalinės nuostatos turi atitikti tam tikrus Bendrijos teisės reikalavimus, kad būtų užtikrintas visiškas Bendrijos teisės taikymas.

39. Taigi, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad kai valstybės narės, atsižvelgdamos į tai, kas vadinama į procesinę autonomiją, nustato ieškiniams dėl teisės, kurias asmenys įgija dėl tiesioginio Bendrijos teisės veikimo, apsaugos taikomas proceso taisykles, jos turi užtikrinti, kad tos taisyklės būtų mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms vidaus situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl į Bendrijos teisės sistemos suteiktą teisę gyvendinimas neturi tapti praktiškai neįmanomas ar pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas)(16).

40. Nepaisant nacionalinei proceso teisei taikomų ribojimų, kuriuos Teisingumo teismas nustatė atsižvelgdamas į procesinės autonomijos principą, iš Bendrijos teisės viršenybės principo ir pareigos užtikrinti visišką jos veiksmingumą valstybėms narėms „tiesiogiai“ (ir „objektyviai“, t. y. neatsižvelgiant į aplinkybes, kurioms būdingas klausimas, susijęs su „asmenų teise ginti jiems suteiktas Bendrijos teises“) kyla tam tikros pareigos, susijusios su Bendrijos teisės taikymu.

41. Kaip žinome, šis principas esmė yra tai, kad Bendrijos teisės nuostatos turi viršenybę bet kurios jai prieštaraujančios nacionalinės materialinės ar proceso teisės nuostatos atžvilgiu(17).

42. Dėl pareigų, kylančių iš Bendrijos teisės viršenybės principo, Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionalinės valdžios institucijos ir visi teismai jiems nustatytos kompetencijos srityse privalo užtikrinti Bendrijos teisės normų laikymąsi ir, jei būtina, savo iniciatyva atsisakyti taikyti bet kokią nacionalinės teisės nuostatą, trukdančią veiksmingai taikyti Bendrijos teisę(18).

43. B?tent nacionaliniams teismams nustatyta pareiga laikytis Bendrijos teis?s viršenyb?s ir užtikrinti visišk? jos veiksmingum? ar, kitaip tariant, j? užduo?iai ginti Bendrijos teis?s tvark? ?tak? gali daryti tokia, kaip antai nagrin?jama, nacionalin?s teis?s norma, kuria siekiama ?tvirtinti *res judicata* princip?, nes d?l tokios normos nacionaliniams teismams tampa ne?manoma teisingai taikyti Bendrijos teis?. Taigi nacionalin?s teis?s norma turi b?ti vertinama b?tent remiantis šia pareiga(19).

44. Šiuo atveju pirmiausia reikia pažym?ti, kad Teisingumo Teismas kelet? kart? pabr?ž?, jog nuostatos, pagal kurias administraciniai ar teismo sprendimai tampa galutiniai, padeda užtikrinti teisin? saugum?, kuris yra pagrindinis Bendrijos teis?s principas(20).

45. Atsižvelgdamas ? š? princip? Teisingumo Teismas, konkre?iai kalbant, su galutini? teism? sprendim? galia susijusiuose sprendimuose *Eco Swiss*, *Köbler* ir *Kapferer*, o *Eco Swiss* atveju – su galutinio arbitražo sprendimo galia, pripažino *res judicata* principo svarb? Bendrijos teis?s sistemai ir nacionalin?ms teisin?ms sistemoms. Be kita ko, jis pripažino, kad siekiant užtikrinti teis?s bei teisini? santyki? stabilum? ir ger? teisingumo administravim? svarbu, kad teismo sprendimai, kurie išnaudojus visus galimus j? apskundimo b?dus arba pasibaigus tiems skundams pateikti nustatytiems terminams tampa galutiniai, nebegal?t? b?ti gin?ijami(21).

46. Kaip pabr?ž? *Olimpiclub* ir Slovakijos vyriausyb?, iš sprendim? *Eco Swiss* ir *Kapferer* vis? pirma matyti, kad Bendrijos teis? iš esm?s nenustato nacionaliniams teismams pareigos netaikyti vidaus proceso taisykli?, kuriomis sprendimui suteikiama galutinio sprendimo galia, net jei tai leist? ištaisyti gin?ijamu sprendimu padaryt? Bendrijos teis?s pažeidim?(22).

47. Iš Teisingumo Teismo praktikos taip pat aiškiai matyti, kad teisinio saugumo principas (ir iš šio principo išplaukiantis sprendim? galutinis pob?dis) n?ra absoliutus ta prasme, kad jis yra viršesnis bet kokioje situacijoje; jis grei?iau turi b?ti derinamas su apsaugos vertomis vertyb?mis, pavyzdžiui, teis?tumo, Bendrijos teis?s viršenyb?s ir veiksmingumo principais(23).

48. Tod?l jeigu nacionalin?mis normomis, pagal kurias sprendimai tampa galutiniai, sukuriama kli?tis min?tiems principams, konkre?iomis aplinkyb?mis nacionaliniai teismai (prireikus ir administracin? institucija), kaip gal?jome matyti iš Teisingumo Teismo praktikos, gali prival?ti ši? norm? netaikyti(24).

49. Taigi sprendime *Kühne ir Heitz* Teisingumo Teismas nusprend?, kad pagal EB 10 straipsnyje ?tvirtint? bendradarbiavimo princip? nacionalin? administracin? institucija, kurios pareiga yra priimti administracin? sprendim?, privalo j? perži?r?ti ir galb?t net persvarstyti, jeigu tenkinamos keturios s?lygos(25).

50. Atsižvelgiant ? tai, kokia svarba ypatingoms aplinkyb?ms suteikta byloje *Kühne ir Heitz*(26), v?liau – byloje *i?21 Vokietija ir Arcor*, kuri? Teisingumo Teismas atskyr? nuo bylos *Kühne ir Heitz* remdamasis konkre?iomis šios bylos aplinkyb?mis(27), aiškiai matyti, kad siekiant teisinio saugumo nacionalin?s teis?s normomis sprendimams suteikta *res judicata* galia tik išimtiniais atvejais ir laikantis tam tikr? labai griežt? s?lyg? gali b?ti gin?ijama atsižvelgiant ? Bendrijos teis?s gali? ir veikim?.

51. Paskui pažymėtina, kad sprendime *Kapferer* Teisingumo Teismas nei patvirtino, nei paneigė, kad sprendime *Kühne ir Heitz*, susijusiame su administracinei institucijai nustatyta pareiga peržiūrėti Bendrijos teisės neatitinkantį galutinį administracinį sprendimą, tvirtinti principai galėjo būti taikomi sprendimo *Kapferer*, susijusio su teismo sprendimu, aplinkyboms? Teisingumo Teismas apsiribojo išvada, kad bet kuriuo atveju nebuvo vykdyta viena iš sprendime *Kühne ir Heitz* numatytų sąlygų(28).

52. Tačiau galiausiai sprendime *Lucchini* Teisingumo Teismas, remdamasis nacionalinių teismų pareiga užtikrinti visišką Bendrijos teisės nuostatų veiksmingumą ir jų viršenybą, nusprendė, kad Bendrijos teisė draudžia taikyti tokio pažiūros, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, nacionalinės teisės nuostatą, kuria siekiama tvirtinti *res judicata* principą, tiek, kiek jį taikant trukdoma susigrąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę suteiktą valstybės pagalbą, kuri galutiniu tapusiu Europos Bendrijos Komisijos sprendimu pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka(29).

53. Atrodo, kad Teisingumo Teismas iš esmės šioje byloje sprendimą nulėmusia aplinkybe manė esant tai, jog nacionalinis teismas, priimdamas ginčijamą sprendimą, kad *Lucchini* turi teisę į valstybės pagalbą, kai ši Komisijos sprendimu jau buvo pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka, viršijo savo Bendrijos teisės apribotą kompetenciją, nes pagalbos priemonės suderinamumo su bendrąja rinka vertinimas, kaip tai pabrėžė Teisingumo Teismas, priklauso išimtinai Komisijos, veikiančios kontroliuojant Bendrijos teismams, kompetencijai(30).

54. Su pareiga peržiūrėti ir persvarstyti Bendrijos teisei prieštaraujančius galutinius sprendimus susijusiose bylose Teisingumo Teismas laikėsi požiūrio, kurį galima apibūdinti dmesio sutelkimu į kiekvienos bylos aplinkybes. Tačiau vis dėlto kiekvienas iš šių sprendimų atspindi tam tikromis faktinėmis ir teisinėmis bylos aplinkybėmis siektiną pusiausvyrą tarp teisinio saugumo, kuriam užtikrinti skirta sprendimų *res judicata* galia, bei teisėtumo Bendrijos lygiu reikalavimų(31).

55. Taigi nesutinku su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pasiūlyta nuomone, kad minėtos bylos atskleidžia bendrą Teisingumo Teismo praktikos tendenciją, kryptančią *res judicata* principo panaikinimo ar susilpninimo link.

56. Remiantis anksčiau išdėstytais samprotavimais, siekiant atsakyti į klausimą, ar Bendrijos teisė reikalauja, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėjamoje byloje netaikytų *res judicata* taisyklės ta prasme, kaip ją apibūdino šis teismas, reikia išsamiau išanalizuoti kontekstą, kuriame šis klausimas iškilo.

57. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tikriausiai abejoja dėl žemesnės instancijos teismo išvados (kuri jam apskaita dėl teisės klausimo), kad *Olimpiclub* pasirinktu sutarties, t. y. 1985 m. gruodžio 27 d. *contratto di comodato*, mechanizmu nebuvo piktnaudžiaujama teise ir kad todėl ji nebuvo neteisėtas sandoris apmokestinimo PVM tikslais, pagrįstumo.

58. Kaip pastebėjo Komisija, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė išsamiai pagrindęs, kuriais pagrindais jo abejonų dėl šio vertinimo teisingumo, iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad minėtas teismasitaria, jog šis vertinimas neatitinka Teisingumo Teismo praktikoje tvirtintos piktnaudžiavimo teise PVM srityje koncepcijos. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikia nuorodas į sprendimą *Halifax*(32) ir pateikiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teisme nagrinėtą bylą *Part Service*(33). Šiose bylose Teisingumo Teismas tvirtino draudimo piktnaudžiauti teise pagal Šeštąjį direktyvų(34) principą ir pateikė gaires dėl sąlygų, kurioms esant galima nustatyti, kad sandoriais piktnaudžiaujama teise PVM taikymo tikslais.

59. Taigi prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas siekia užtikrinti teising? Bendrijos taisykl?s, draudžian?ios piktnaudžiauti teise PVM srityje, taikym? pagrindin?je byloje, ta?iau mano, kad d?l Italijos teis?je numatyto *res judicata* principo veikimo jam trukdoma tai daryti. Prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas d?l šio principo mano es?s priverstas pritarti d?l skirting? mokestini? laikotarp? priimtuose galutiniuose kito teismo sprendimuose pateiktam vertinimui, kad jo nagrin?jamu sandoriu nebuvo piktnaudžiaujama teise, neatsižvelgiant ? tai, jog, jo paties nuomone, toks vertinimas yra neteisingas.

60. Iš ties?, kaip nurod? šios bylos šalys, nagrin?jamos bylos aplinkyb?s turi labai mažai panašum? su sprendime *Lucchini*(35) nurodytomis aplinkyb?mis. Nagrin?jamomis aplinkyb?mis prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas atkreip? ypating? d?mes? ? tai, kad gin?as kilo PVM srityje, kitaip tariant, srityje, tvarkomoje nacionalini? finans? institucij? ir teism?, ir kuri nepriklauso išimtinai Bendrijos kompetencijai.

61. Vis d?lto, mano nuomone, sprendimas *Lucchini* n?ra išsiskiriantis „ypatingumu“ ta prasme, kad Bendrijos teis? gali uždrausti nacionalini? *res judicata* principo koncepcij? taikym? tik bylose, susijusiose su išimtinai Komisijos kompetencija, kaip yra valstyb?s pagalbos bylose.

62. Šiuo atžvilgiu galima pateikti dvi pastabas. Pirma, reikia tur?ti omenyje, kad viršenyb?s ir veiksmingumo reikalavimai yra pla?iai taikomi Bendrijos teis?s, ?skaitant ir Šešt?j? direktyv?, nuostatomis, neatsižvelgiant ? tai, ar šios nuostatos atsirado Komisijai ?gyvendinant išimtin? kompetencij?, kaip tai buvo sprendimo *Lucchini*(36), kuriame valstyb?s pagalba pripažinta nesuderinama su bendr?ja rinka, atveju.

63. Antra, galima teigti, kad kiekvieną su Komisijos išimtinai kompetencija susijusiu atveju Bendrijos teis?s normos pažeidimas ar neteisingas jos taikymas glaudžiai susij? su kompetencijos padalijimo tarp valstybi? nari? ir Bendrijos nesilaikymu. Kitaip tariant, jeigu, pavyzdžiui, nacionalinis teismas priima Bendrijos reglamentui ar direktyvai prieštaraujant? sprendim?, jis iš tikr?j? savo sprendimu šia dalimi pakei?ia jau priimt? Bendrijos institucij? sprendim?, kuris atspindi taip pažeistose Bendrijos nuostatose. Taigi tam tikra prasme, kai Bendrijos teis?s nuostata neteisingai taikoma valstyb?je nar?je, visada (net jei ir nežymiai) kils dvigubas klausimas d?l Bendrijos ir nacionalin?s teisini? sistem? atskyrimo ir nacionalini? teism? kompetencijos ši? sistem? atžvilgiu.

64. Kita vertus, akivaizdu, kad kai nacionalinio teismo sprendimu, kaip antai byloje *Lucchini*, pažeidžiama išimtinai Komisijos kompetencijai priklausanči sritis ir kai atitinkamai šis teismas aiškiai neturi jokios kompetencijos, tiesiogiai gin?ijamas kompetencijos tarp Bendrijos ir valstybi? nari? padalijimas, o šiuo sprendimu padarytas Bendrijos teis?s pažeidimas yra labai sunkus. Taigi atsižvelgus ? byloje *Lucchini* nagrin?jamame sprendime padarytus sunkius Bendrijos teis?s pažeidimus jis tur?jo prarasti *res judicata* gali? d?l Bendrijos teis?s viršenyb?s ir veiksmingumo reikalavim?.

65. Atvirkšč?iai, bylose, susijusiose su tokiomis sritimis, kaip antai Bendrijos PVM sistema(37), kuri yra tik iš dalies suderinta, Bendrijos ir nacionalin?s teis?s sri?i? padalijimas, kartu ir nacionalinio teismo kompetencijos nustatymas, gali b?ti labiau subtil?s.

66. Taigi ne kiekviena nacionalinio teismo padaryta klaida nustatant piktnaudžiavim? apmokestinimo PVM tikslais b?t? susijusi su teis?tumu Bendrijos lygiu – pavyzdžiui, jeigu piktnaudžiavimas nustatytas neteisingai ?vertinus ?rodymus, o ne neteisingai pritaikius Teisingumo Teismo praktikoje ?tvirtint? piktnaudžiavimo teisę s?vok?.

67. Tai reiškia, kad nagrin?jama byla turi b?ti vertinama remiantis v?l kitu poži?riu. Pagrindinis

dalykas, kuris, mano nuomone, skatina ? pateikt? klausim? atsakyti teigiamai, kyla iš specifin?s ir, mano manymu, netradicin?s *res judicata* principo, kuris taikomas pagrindin?je byloje ir kur? prašoma ?vertinti, apimties.

68. Visuotinai priimta, kad sprendimui suteikta *res judicata* galia reiškia, kad tas pats klausimas ar gin?as (tapatumas nustatomas pagal dalyk?, teisin? pagrin? ir gin?o šalis) nebegali b?ti iš naujo nagrin?jamas kitoje byloje. Tokio pat ieškinio pareiškimas paprastai b?t? atmestas d?l priimtino tr?kum?.

69. Ta?iau tokioje situacijoje, kaip antai nagrin?jamoje byloje, *res judicata* gali? ?gij? sprendimai buvo priimti skirtingose bylose d?l apmokestinimo PVM, turint omenyje, kad pranešimai apie mokes?io perskai?iavim? buvo susij? su 1987 ir 1992 mokestiniais metais, o pagrindin?je byloje nagrin?jami 1988?1991 mokestiniai metai. Be to, nors galutiniai sprendimai yra priimti d?l apmokestinimo PVM 1987 ir 1992 metais, gin?ai d?l mokes?io pagrindin?je byloje vis dar nagrin?jami.

70. Be to, nors tam tikri byloje prašym? priimti prejudicin? sprendim? patekusiame teisme nagrin?jami klausimai iš dalies sutampa su dviejuose min?tais galutiniais sprendimais išspr?stuose gin?uose d?l mokes?io nagrin?tais klausimais, šis gin?as tiek, kiek jis susij?s su skirtingais mokestiniais laikotarpiais, laikytinas visiškai skirtingu gin?u d?l dalyko.

71. Taigi, kaip tai matyti iš nutarties pateikti prašym? priimti prejudicin? sprendim?, j? pri?m?s teismas neketina nutraukti visos bylos kaip nepriimtinos. Laikydamasis *res judicata* principo (koks taikomas pagrindin?je byloje) jis vis d?lto grei?iau mano es?s susaistytas min?t? galutini? sprendim? tam tikr? aspekt?, t. y. 1985 m. gruodžio 27 d. sutarties vertinimu, taip, kad šiam teismui atrodo, jog jam yra trukdoma jo nagrin?jamoje byloje nustatyti, ar ši sutartis yra Bendrijos teis?je apibr?žtas piktnaudžiavimas teise.

72. Atsižvelgiant ? tai, kas pasakyta pažym?tina, kad šiomis aplinkyb?mis, pirma, klausim? d?l teisinio saugumo iškyla tik d?l tam tikr? išvad?, pateikt? *res judicata* gali? ?gijusiuose sprendimuose, bet ne d?l vis? sprendim?.

73. Antra, prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusio teismo nagrin?jamos bylos aplinkyb?s skiriasi nuo sprendim? *Eco Swiss*(38) ir *Kapferer*(39), kuriais rem?si *Olimpiclub*, aplinkybi?, kuriomis Teisingumo Teismas tur?jo nuspr?sti, ar *res judicata* gali? ?gij?s sprendimas turi b?ti panaikintas, ar perži?r?tas d?l jo neatitikimo Bendrijos teisei. Šioje byloje, atvirkš?iai, prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusio teismo sprendimu, kur? jis priims savo nagrin?jamoje byloje d?l PVM sumok?jimo min?tais mokestiniais metais, nebus gin?ijami d?l skirting? mokestinio laikotarpio priimti galutiniai sprendimai *kaip tokie*.

74. Remiantis tokiu poži?riu, nagrin?jam? situacij? galima palyginti su situacija byloje *Köbler*, kurioje Teisingumo Teismas atmet? *res judicata* galia pagr?st? argument? prieš valstyb?s atsakomyb?s už paskutin?s instancijos teismo sprendimus principo pripažinim?, nes d?l *paties* pripažinimo neb?tinai gin?ijama tokio sprendimo *res judicata* galia(40).

75. Nagrin?jamos bylos aplinkyb?mis, mano nuomone, n?ra su teisiniu saugumu susijusi? svarbi? interes?, d?l kuri? prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas tur?t? nesilaikyti pareigos taikyti Bendrijos teis? ir užtikrinti jos visišk? veiksmingum?, šiuo atveju taikyti piktnaudžiavimo teise draudim? PVM srityje. Taigi reikia daryti išvad?, kad Bendrijos teis? draudžia taikyti tokios apimties ir poveikio kaip nagrin?jamoje byloje *res judicata* princip? ?tvirtinan?i? nacionalin?s teis?s nuostat?.

76. Atsižvelgiant ? išd?stytais samprotavimus, ? pateikt? klausim? reikia atsakyti taip, kad

Bendrijos teisė draudžia taikyti nacionalinių teismų išaiškinamą nacionalinės teisės nuostatą, kurioje tvirtintas *res judicata* principas, kaip antai Italijos civilinio kodekso 2909 straipsnis, jeigu jos taikymas trukdo nacionaliniam teismui tokiam ginčui PVM sumokėjimo, koks nagrinėjamas prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, teisingai ir nepažeidžiant Bendrijos teisės aktų nustatyti piktnaudžiavimą teise, kai šiuo klausimu dėl skirtingo mokestinio laikotarpio jau yra priimtas kito teismo galutinis sprendimas.

V – Išvada

77. Todėl siūlau Teisingumo Teismui pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

– Bendrijos teisė draudžia taikyti nacionalinių teismų išaiškinamą nacionalinės teisės nuostatą, kurioje tvirtintas *res judicata* principas, kaip antai *Codice Civile* (Italijos civilinio kodekso) 2909 straipsnis, jei jos taikymas trukdo nacionaliniam teismui tokiam ginčui PVM sumokėjimo, koks nagrinėjamas prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, teisingai ir nepažeidžiant Bendrijos teisės aktų nustatyti piktnaudžiavimą teise, kai šiuo klausimu dėl skirtingo mokestinio laikotarpio jau yra priimtas kito teismo galutinis sprendimas.

1 – Originalo kalba: anglų

2 – 2007 m. liepos 18 d. Sprendimas *Lucchini* (C-119/05, Rink. p. I-6199).

3 – *Corte suprema di cassazione* pateikia nuorodas ? Sprendimus Nr. 13919/06, 16258/07 ir 25681/06.

4 – Be kita ko, pateikiama nuoroda ? 2006 m. vasario 21 d. Sprendimų *Halifax* (C-255/02, Rink. p. I-1609) ir 2008 m. vasario 21 d. Sprendimų *Part Service* (C-425/06, Rink. p. I-897).

5 – Be kita ko, jis pateikia nuorodas ? 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimų *Peterbroeck* (C-312/93, Rink. p. I-4599), tų pačių dienų priimtą sprendimą *Van Schijndel* (C-430/93 ir C-431/93, Rink. p. I-4705) bei 2003 m. vasario 27 d. Sprendimų *Santex s.p.a.* (C-327/2000, Rink. p. I-1877).

6 – Minutas 2 išnašoje.

7 – Be kita ko, pateikiama nuoroda ? 1999 m. gruodžio 14 d. Sprendimų *Eco Swiss* (C-126/97, Rink. p. I-3055); 2001 m. birželio 28 d. Sprendimų *Larsy* (C-118/00, Rink. p. I-5063); 2004 m. sausio 7 d. Sprendimų *Wells* (C-201/02, Rink. p. I-723) ir 2004 m. sausio 13 d. Sprendimų *Kühne ir Heitz* (C-453/00, Rink. p. I-837).

8 – Minutas 2 išnašoje.

9 – Minutas 7 išnašoje.

10 – 2006 m. kovo 16 d. Sprendimas *Kapferer* (C-234/04, Rink. p. I-2585).

11 – Minutas 7 išnašoje.

12 – Minutas 7 išnašoje.

13 – Minutas 2 išnašoje.

14 – Šiuo klausimu žr., pavyzdžiui, 1995 m. lapkričio 23 d. Sprendimų *Nutral prieš Komisiją* (C-476/93 P, Rink. p. I-4125 14 punktas).

15 – Šiuo klausimu žr., be kita ko, 1983 m. rugsėjo 21 d. Sprendimų *Deutsche Milchkontor ir kt.*

(205/82?215/82, Rink. p. 2633, 17 punktas; 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendim? *Rewe prieš Landwirtschaftskammer für das Saarland* (33/76, Rink. p. 1989, 5 punktas) ir 5 išnašoje min?to sprendimo *Peterbroeck* 12 punkt?.

16 – Šiuo klausimu žr., be kita ko, 10 išnašoje min?to sprendimo *Kapferer* 22 punkt?; 7 išnašoje min?to sprendimo *Wells* 67 punkt? ir 2000 m. geguž?s 16 d. Sprendim? *Preston ir kt.* (C?78/98, Rink. p. I?3201, 31 punktas).

17 – Žr. 1964 m. liepos 15 d. Sprendim? *CostapriešENEL* (6/64, Rink. p. 585). Pabr?žtina, kad tais atvejais, kai nacionaliniai proceso ar instituciniai teis?s aktai netiesiogiai trukdo taikyti Bendrijos teis?, prieštaraujan?i? norm? suderinimas remiantis šiuo principu dažniausiai gali b?ti sud?tingesnis nei tais atvejais, kai, pavyzdžiui, Bendrijos teisei tiesiogiai prieštarauja nacionalin? materialin?s teis?s norma. Pasiremiant ankstesne metafora vertinimas, ar nacionaliniai instituciniai ir proceso „kanalai“, kuriais veikia Bendrijos teis?, yra „pakankamai plat?s“ (kad Bendrijos nuostata gal?t? b?ti veiksmingai taikoma), yra iš esm?s santykinis ir reikalauja, kad b?t? pasiekta pusiausvyra tarp nacionalin? teis?s norm? vientisumo užtikrinimo ir Bendrijos reikalavim?, susijusi? su Bendrijos teis?s viršenybe bei visišku veiksmingumu.

18 – Šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1978 m. kovo 9 d. Sprendim? *Simmenthal* (106/77, Rink. p. 629, 21?24 punktai); 1990 m. birželio 19 d. Sprendim? *Factortame ir kt.* (C?213/89, Rink. p. I?2433, 19?21 punktai) ir 7 išnašoje min?to sprendimo *Larsy* 51 ir 52 punktus; 7 išnašoje min?to sprendimo *Kühneir Heitz* 20 punkt? ir 2 išnašoje min?to sprendimo *Lucchini* 61 punkt?.

19 – D?l panašios nuomon?s, žr. generalinio advokato P. Léger išvados 7 išnašoje min?toje byloje *Kühne ir Heitz* 45, 58 ir 75 punktus ir generalinio advokato D. Ruiz?Jarabo Colomer išvad? byloje *i?21 Vokietija ir Arcor* (C?392/04 ir C?422/04, Rink. p. I?8559, 69 punktas).

20 – Šiuo klausimu žr., be kita ko, 7 išnašoje min?to sprendimo *Kühne ir Heitz* 24 punkt?, 7 išnašoje min?to sprendimo *Eco Swiss* 46 punkt? ir 2008 m. vasario 12 d. Sprendim? *Willy Kempter* (C?2/06, Rink. p. I?411, 37 punktas).

21 – Šiuo klausimu žr., 7 išnašoje min?to sprendimo *Eco Swiss* 46 ir 47 punktus; 2003 m. rugs?jo 30 d. Sprendim? *Köbler* (C?224/01, Rink. p. I?10239, 38 punktas) ir 10 išnašoje min?to sprendimo *Kapferer* 20 punkt?; taip pat d?l administracinio sprendim? žr. 19 išnašoje min?to sprendimo *i?21 Vokietija ir Arcor* 51 punkt? ir 7 išnašoje min?to sprendimo *Kühne ir Heitz* 24 punkt?.

22 – Šiuo klausimu žr. 10 išnašoje min?to sprendimo *Kapferer* 21 punkt? ir 7 išnašoje min?to sprendimo *Eco Swiss* 46 ir 47 punktus.

23 – Šiuo klausimu žr. 1961 m. kovo 21 d. Sprendim? *SNUPATpriešVyriausi?j? valdyb?* (C?42/59 ir C?49/59, Rink. p. 103); 19 išnašoje min?to sprendimo *i-21 Vokietija ir Arcor* 52 punkt? ir generalinio advokato D. Ruiz?Jarabo Colomer išvados toje byloje 76 punkt?.

24 – Šiuo klausimu žr. 7 išnašoje min?to sprendimo *Kühne ir Heitz* 27 punkt?; 19 išnašoje min?to sprendimo *i?21Vokietija ir Arcor* 52 punkt?; 20 išnašoje min?to sprendimo *Willy Kempter* 38 punkt? ir 2 išnašoje min?to sprendimo *Lucchini* 63 punkt?.

25 – Žr. sprendimo *Kühneir Heitz* 26 ir 27 punktus: pirma, ši institucija pagal nacionalin? teis? gali persvarstyti gin?ijam? sprendim?, kuris tapo galutinis; antra, jis tapo galutinis tik po to, kai nacionalinis teismas pri?m? sprendim?, kuris nebegali b?ti skundžiamas; tre?ia, šis sprendimas grindžiamas Bendrijos teis?s aiškinimu, kuris, remiantis v?lesniu Teisingumo Teismo sprendimu, yra klaidingas ir kuris buvo priimtas Teisingumo Teismui nepateikus prejudicinio klausimo pagal EB 234 straipsnio 3 dalyje numatytas s?lygas, ir, ketvirta, suinteresuotasis asmuo nedelsdamas

kreip?si ? administracin? institucij? i? karto po to, kai su?inojo apie š? Teisingumo Teismo sprendim?.

26 – Žr. 7 išnašoje min?to sprendimo 26 ir 28 punktus.

27 – Žr. sprendimo *i?21 Vokietija ir Arcor* 52?54 punktus.

28 – T. y. kad ši institucija pagal nacionalin? teis? gali persvarstyti tok? sprendim?. Žr. 10 išnašoje min?to sprendimo *Kapferer* 23 punkt?.

29 – Žr. 2 išnašoje min?to sprendimo *Lucchini* 60?63 punktus.

30 – Šiuo klausimu, be kita ko, žr. sprendimo 52, 59 ir 62 punktus.

31 – Atsižvelgiama ? tokias aplinkybes, kaip antai konkre?ios proced?ros taisykl?s, kuriomis remdamiesi veikia teismas ar administracin? ?staiga, ar teismai arba administracijos laik?si pareigos taikyti ir vykdyti Bendrijos teis? ir kaip tai dar? bei ar šalys pasinaudojo galimomis savo teisi? gynybos priemon?mis.

32 – Min?tas 4 išnašoje.

33 – Min?ta 4 išnašoje.

34 – 1977 m. geguž?s 17 d. Tarybos direktyvos 77/388/EEB d?l valstybi? nari? apyvartos mokes?i? ?statym? derinimo – Bendra prid?tin?s vert?s mokes?io sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvi? k., 9 sk., 1 t., p. 23), pakeista 1995 m. balandžio 10 d. Tarybos direktyva 95/7/EB (OL L 102, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvi? k., 9 sk., 1 t., p. 274, toliau – Šeštoji direktyva).

35 – Min?tas 2 išnašoje.

36 – Min?tas 2 išnašoje.

37 – 2008 m. birželio 12 d. Sprendimas *Komisija prieš Portugalij?* (C?462/05, Rink. p. I?4183, 51 punktas).

38 – Min?ta 7 išnašoje.

39 – Min?ta 10 išnašoje.

40 – 21 išnašoje min?to sprendimo 39 punktas. Šiomis aplinkyb?mis Teisingumo Teismas nurod?, kad gin?as d?l valstyb?s atsakomyb?s pripažinimo, palyginti su gin?u, d?l kurio yra priimtas *res judicata* gali? ?gij?s sprendimas, kilo d?l kito dalyko ir neb?tina tarp t? pa?i? šali?.